

NYT MAGASIN FOR KUNSTNERE OG HÅNDVÆRKERE ! 1841 Nr.9 og 10
Løvedag d.28 august.

"Et nyt Maleries Overflytning fra Træ til Lærred"

Det Portrait af Hendes Majestæt Dronningen i siddende Stilling, som blev seet på Akademiets Udstilling i 1824, står formodentlig endnu i en ret levende Erindring hos ikke få Kunstnere og Konstvenner, især på Grund af dets ædle Holdning og dets delicate Fuldendelse. Fillippo Agricola, en bekjendt romersk Kunstner, vandt også ved dets Udførelse et hæderligt Bifald, skjøndt dets Mangler ingenlunde bleve overseete. (Schorns Kunstblatt for 1822 p.24 og p. 71.) Den maleriske Behandling vidnede heelt igiennem om den største Omhyggelighed; det var udført på en svær Trætavle; alt synes derfor at love Varighed og næppe anede dengang Nogen, at dette Malerie indeholdt i sig selv Spiren til en total Tilintetgørelse, som blot behøvede et par Decennier for fuldkommen at udvikle sig.

Det varede imidlertid kun få År efter Udstillingen, før man opdagede cirkelformede Ridser på Billedets Overflade, og disse Ridser viste sig snart i bestandigt Tiltagende. Da de nu tillige på flere Steder hindrede Nydelsen af Portraitet, blev det overdraget den kongelige Konservator, Professor Møller, at råde bod derpå, og han søgte også med al mulig Forsigtighed, at udfylde de betydeligste af dem; men det nøiere Bekiendtskab, han derved fik til Maleriet, lod ham alt dengang frygte for, at den Hielp, som ham på denne Måde kunne yde, ikke vilde være af nogen Varighed.

De følgende År viste kun altfor meget, at hans Frygt ei havde været uden Grund. De cirkelformede Ridser udbredte sig bestandig mere, især i de Partier, som vare behandlede med transparente og dybe Farver; og, da de tillige bleve meer og meer udvidede, gik på disse Steder de fine Omrids, ja selve Klædemonnets Character aldeles tabt. Baggrunden blev overtrukket med et Net af Ridser, der, ligesom de cirkelformede, bestandig åbnede sig mere. En endnu større Ødelæggelse forvoldte de Spalter, og Vindsprækker som efterhånden viste sig ~~si~~ i selve Tavlen, og som åbnede sig i den Grad, at man kunde see heelt igiennem den ene af dem, en svær Revne, som gik tværs over Brystet. I denne Tilstand må Kunstværket betragtes så godt som tilintetgjort, og selv det voveligste

Forsøg på at redde det kunde ikke længer være forbundet med nogen Risiko.

Prof.Møller anstillede nu allerførst en omhyggelig Undersøgelse af Materialet, hvorpå Maleriet var udført. Det var 44 Tom.højt 34 Tom.bredt, og malet på tvende Valnøddetræes-Brædder af een Tommes Tykkelse, som vare sammenlimede. Bag på dem var indfalsat en endnu tykkere Asketræes-Ramme, som var fire Tommer bred og som skulde ret sammenholde Brædderne og hindre dem fra at kaste sig. Men dette Middel hindrede tillige Temperaturens fri og uskadelige Virkning på Valnøddetræet og blev således Årsag til Spalterne og Vindsprækkerne, som derfor også igen trak sig sammen, umiddelbart efter at denne Ramme var borttagen. Brædderne vare heller ikke valgt med Omhu. Det ene var især fuldt af Knaste og Knasthuller, som vare udspundede med Træ, og af Spring eller Revner, som vare udkittede. Og dette dårlige Materiale havde også efterladt sig Spor på Maleriets Overflade, som man nu først ret kunde forståe. Alle disse Mangler kom imidlertid først frem, efter at den Overstrygning med Oliefarve, der havde skjult dem - måske allerede for selve Kunstneren - var blevet afhøvlet.

På Valnøddetræet var der udbredt en Kridtgrund og ovenpå den en meget hård og glat Lakfernis, som, da den blev stående for sig og slet ikke forbandt sig med Farverne, havde været en væsentlig Grund til ~~at~~ alle de ovenomtalte Ridser, som vanzirede Billedet.

Den eneste Frelse for Stykket måtte efter disse Resultater søges i at overføre det fra Træet på Lærred, og, skulde dette Middel have Varighed, måtte Krideringen og Lakfernissen også aftages; thi kun således vilde det være Muligt, at tilveiebringe en Grund, der kunne holde Farven sammen, og sørge for at de fordærvelige Ridser ei på ny skulde udvikle sig. Det, som kunde gøre denne Fremgangsmåde betænkelig, var Træets Friskhed og Hårdhed. De bekjendte Overflytninger af ældre, berømte italienske Malerier vare foretaget med ormstukket, hensmuldrende Træ, der jo langt lettere lod sig aftage; men Stykkets Tilstand hævde enhver Betænkelighed, og en duelig Snedker tog altså fat på at afhøvle Træet indtil en sådan Tyndhed, at andre Midler kunde anvendes. Den Modstand, som Knasterne herved gjorde, og den større Tykkelse - een god Linie - som disse Partier beholdt trods Tandhøvlens Anstregelser, tiende ei til at give

godt Håb; imidlertid virkede dog den jævnlige Gennemtrængen af varme Damppe ei alene på det øvrige Træ, men også på disse vanskelige Steder, og Aftagningen gik heldigt fra Hånden.

Kridtgrundens Aftagelse forårsagede ingen Vanskelighed; Lakfernissen derimod lod sig først langsomt opløse ved varme Damppe og derpå aftage ved Hjælp af Kniven i små stærkt klæbende Klumper, der et Øjeblik efter igen vare stenhårde.

Nu var kun Farveskallen igen, så tynd, at Portraitet viste sig omvendt i alle dets Former. Efter at der var sørget for at bevare Farvens Smidighed og sikre den mod Luftens udtørrende Indvirkning, beholdt Maleriet en ny Grund i flere Lag af fint Musselin, og efter at det således var sat istand til at tåle Indtrykket af grovere Tråde, blev det sat på Lærred og Blindramme, og kunde nu modtage den sidste Hjælp, som Restauratøren var istand til at give det ved Retouchering.

Da Maleriet, for at det kunde ske, derpå havde mistet sit Firnis-Dække, fremkom nye Besynderligheder. Farvens Overflade modtog ved Gnidning en mat Glands og gav en ganske egen Lugt fra sig. Den modstod Spiritus, men lod sig opløse i Terpentin. Malingens lækre Glathed forrådede Brugen af Retoucheerfirnis; hine Egenskaber røbede tillige Andvendelsen af en eller anden Bopløsning. Den Lethed og Delicatesse, hvorved man med såsanne Hjælpemidler seer sig istand til at sammensmelte Tinterne, har desværre også sine meget slemme Følger, især ved den stærkere Sammentrækning under Tørringen; og der kan intet Spørgsmål være om, at jo ovennævnte Blanding, under de ovenfor berørte Omstændigheder, har ~~bidraget~~ bidraget sit til at fremskynde Stykkets ynkelige Forfatning. Flere Forsøg på at anvende lignende Blandinger ved Retoucheeringen tilfredsstillede ikke Restauratøren; han foretrak derfor tilsidst, som det sikreste, den sædvanlige, simple Fremgangsmåde med Oliefarve, og han havde den Tilfredsstillelse, da hans Arbejde var færdigt, at de svage Spor, der ved en nøyere Betragtning endnu viste sig af dets tidligere Lidelser, ikkun tiende til Vidnesbyrd om den Sikkerhed, hvormed han havde truffet Agricolas delicate Farveblanding, og om den skånssomme Omhu, hvormed han var gået til Værks ved at udfylde de Sprækker og Ridser, som Uforsigtighed og Ukyndighed havde forårsaget.